

بررسی مهارت های اجتماعی و ارتباطی در کتاب های تعلیمات اجتماعی دوره ابتدایی (تحلیل محتوا)

اسماعیل اسماعیلیان^۱، محمد صادق خادم^۲، جواد یارعلی^۳^۱ - دانشجوی مقطع کارشناسی دانشگاه فرهنگیان اصفهانIsmailismailian^{۹۶}@gmail.com^۲ - دانشجوی مقطع کارشناسی دانشگاه فرهنگیان اصفهانMohammadkhadem^{۱۹۹۸}@gmail.com^۳ - استاد دانشگاه فرهنگیان اصفهانJavad^{۱۱۵}yarali@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف دستیابی به میزان و سهم تأثیر محتوای کتاب های مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی در ایجاد مهارت های ارتباطی با بهره گیری از روش تحلیل محتوا و ابزار «سیستم مقوله بندی متغیر های مربوط به مهارت های ارتباطی» انجام شده است. در مجموع چهار کتاب تجزیه و تحلیل شد و واحد تحلیل جمله بود. مهارت «خود گردانی» بیش از بقیه (۴۷۴ فراوانی) و مهارت «همکاری» کمتر از بقیه (۶۶ فراوانی) در محتوای کتاب ها وجود داشته است. پس از آن مهارت «ارتباطی» (۲۶۰ فراوانی)، مهارت «مربوط به جامعه» (۱۶۹ فراوانی)، مهارت جرأت ورزی (۱۳۶ فراوانی) و مهارت «همکاری» (۶۶ فراوانی) در رده های بعدی قرار دارند. در مجموع کتاب ها از نظر ایجاد و پرورش مهارت های ارتباطی غنی بوده و زمینه لازم را برای رشد اجتماعی و ارتباطی دانش آموزان فراهم کرده است. بنابر این پیشنهاد می شود این پژوهش روی کتاب های دیگر تکرار و در صورت نیاز برنامه ریزان در جهت ارتقاء کتاب ها اقدام نمایند.

کلید واژه ها: تحلیل محتوا، مهارت های ارتباطی، اجتماعی، تعلیمات اجتماعی، کتاب درسی، دوره ابتدایی

مقدمه

آموزش در سال های ابتدایی زندگی به عنوان دوران اساسی پی ریزی شخصیت و رفتار انسان می باشد. به عبارت دیگر آموزش در دوره ابتدایی در حکم زیربنای همه آموزش های در مراحل بالایی تحصیل می باشد. از این رو برنامه ریزی و هدف گذاری در این دوره از اهمیت ویژه ای برخوردار است. از یک سو اجتماعی کردن صحیح کودکان و آموزش مهارت های لازم به آنان، همواره یکی از اهداف مهم نظام تعلیم و تربیت به شمار می آید. زیرا رشد و اعتلای اجتماعی و ارتباط موثر با دیگران در سایه اجتماعی شدن به دست می آید و موجب سازگاری و ایجاد ارتباط سالم و صحیح کودکان و نوجوانان با اطرافیان و جامعه می شود؛ و از این رهگذر آنان خواهند توانست توانایی های بالقوه خود را شکوفا کنند. از سوی دیگر انسان موجودی اجتماعی است که برای ادامه حیات ناگزیر به تعامل با دیگران است. اگر این برقراری ارتباط نباشد مشکلات متعددی در زندگی او رخ خواهد داد. یکی از جنبه های مهم اجتماعی شدن برقراری ارتباط سالم با دیگران است این امر موجب می شود که انسان علاوه بر تأمین نیاز های خود بتواند نقش سازنده ای را در جامعه ایفا کند. دانشمندان علوم اجتماعی ارتباط را به معنی تعامل اجتماعی به کاربرده اند و آن را منشأ فرهنگ و عامل ارتقای انسانی دانسته و فقدان آن را به معنای سکون نسبی در حیات انسانی و مانع هرگونه تعالی اجتماعی ذکر کرده اند (ساروخانی، ۱۳۶۷: ۱۳).